

Otázky kvality dat

V souvislosti s nárokem na bezplatné školní obědy vyvstává několik důležitých otázek týkajících se kvality dat. Ty se vynořují primárně z nálezů výzkumů, které propojují Národní databázi žáků s jinými datovými zdroji. Plné porovnání měřítka nárok na bezplatné školní obědy s jinými měřítka znevýhodnění uvádí závěr této kapitoly.

První problém souvisí s tím, že rodiče musí škole deklarovat svůj status. Z toho mohou plynout rozdíly mezi potenciálním nárokem na bezplatné školní obědy a jejich skutečným odebráním. Iniesta-Martinez & Evans (2012) a Lord et al. (2013) ukázali, že mezi žáky z různých etnických a národnostních skupin jsou rozdíly ve skutečném odebrání bezplatných školních obědů. Hlavní citované důvody se týkají obecných pocitů studu spojených s nárokováním oběda zdarma, anebo strachu, že daný žák bude vyčleněn z kolektivu vrstevníků, protože dostává oběd zdarma. Další důvody se týkají specifických stravovacích požadavků (někdy spojených s náboženskými nebo zdravotními omezeními), což v praxi znamená, že někteří žáci by reálně neměli z oběda zdarma žádný užitek, i kdyby na něj měli nárok.

Výsledkem je, že kompenzační systém nemusí vždy naplňovat svůj potenciál, protože někteří žáci, kterým by jinak mohl bezplatný oběd prospět, ať už přímo jim osobně, anebo tím, že ulehčí rodinnému rozpočtu, z něj ve skutečnosti nemají žádný užitek.

Další otázka spojená s kvalitou dat se týká toho, že indikátor nárok na bezplatné školní obědy nemusí podchytit všechny znevýhodněné žáky a domácnosti. Hobbs a Vignoles (2009) při zkoumání této otázky došli k závěru, že vzhledem ke kritériím nároku platným v době vzniku jejich studie se mohlo stát, že jako znevýhodněné nebyly identifikovány rodiny, které sice mají příjem ze zaměstnání, ale vydělávají velmi málo kvůli nestabilnímu zaměstnání (krátkodobé úvazky, smlouvy na dobu určitou) a/nebo kvůli velmi nízké mzdě. Tato skupina populace, označovaná jako „pracující chudí“ (Gorard, 2012; Kounali, 2008), může být indikátory znevýhodnění systematicky přehlížena, a v důsledku toho nemít prospěch z žádného kompenzačního opatření ve školském systému, třebaže by zcela zjevně tyto kompenzace potřebovala.

Navíc nárok na bezplatné školní obědy není trvalou charakteristikou daného žáka nebo domácnosti. Mění se podle toho, jak se mění podmínky, a je také spjata s ekonomickými cykly. V dobách recese, jak dokládají zkušenosti většiny evropských zemí z let 2008 až 2010, roste podíl nezaměstnaných, zvyšuje se podíl osob s nízkým příjmem a také podíl lidí, u nichž se rychle střídá status zaměstnaného a nezaměstnaného.

Dostupnost indikátoru

Indikátor nárok na bezplatné školní obědy na úrovni jednotlivců není veřejně dostupný. Veřejně dostupná jsou ovšem data o podílu bezplatných školních obědů v rámci školy. Hlavním zdrojem informací je státem poskytovaná služba Vyhledávání informací o školách (<https://www.get-information-school.service.gov.uk/>), která v létě 2017 nahradila někdejší EduBase. Informace o nároku na bezplatné školní obědy na úrovni jednotlivců je dostupná pro výzkumníky, kteří si tato data vyžádají z Národní databáze žáků, avšak až po přísném posouzení nastavených opatření na ochranu osobních údajů.

Použití ve vzdělávacím systému

Kromě identifikace žáků, kteří pocházejí ze znevýhodněného prostředí, a použití tohoto indikátoru k reportování rozdílů v dosažených výsledcích vzdělávání slouží nárok na bezplatné školní obědy ještě dalšímu účelu: reprezentuje hlavní indikátor, podle něhož je definován příspěvek *Pupil Premium*. Tento příspěvek představuje doplňkovou fixní částku, kterou primární a sekundární školy dostávají na každého žáka, jenž je identifikován jako

